

ФУНКЦІЯ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНІ Г. ГАРСІА МАРКЕСА «СТО РОКІВ САМОТНОСТІ»

Рось Софія Володимирівна

викладач

Кафедра викладання другої іноземної мови

Мелконян Діана Меліківна

здобувачка вищої освіти

Запорізький національний університет, Україна

У сучасному глобалізованому соціокультурному просторі, завдяки інформаційним технологіям та медіа, локальні культури стикаються з натиском уніфікованих трендів, що вимагає переосмислення національних цінностей та традицій. Такі виклики для національної ідентичності, породжують нові форми культурної взаємодії та локальних реакцій. Одним з прикладів такого пошуку балансу між загальносвітовими тенденціями та збереженням власної унікальності є творчість іспаномовних письменників Латинської Америки, представників жанру магічного реалізму, чим і зумовлена актуальність нашого дослідження.

Метою дослідження є комплексний аналіз антропонімів в творчості Г. Гарсія Маркеса та визначення їх функціонально-семантичних особливостей в контексті іспаномовною латиноамериканської культури. Дослідження проводилось на матеріалі творів Г. Гарсія Маркеса «Сто років самотності» та «Кохання під час холери».

Відомо, Г. Гарсія Маркес є одним з найвідоміших представників магічного реалізму, а саме в цьому літературному напрямку вживання промовистих імен є одним з найбільш багато функціональних художніх засобів. Виникнення терміну «магічний реалізм» пов'язують з ім'ям німецького мистецтвознавця Франца Роха та його дослідженням 1925 року «Магічний реалізм: Постекспресіонізм. Проблеми новітнього європейського живопису», де він використовується для опису стилю живопису, що був протилежністю експресіонізму, і відзначався ясним, точним зображенням реальних об'єктів, але з відчуттям нереальності чи загадковості.

Італійський письменник і теоретик Массімо Бонтемпллі у своїй статті в журналі «900» («Novecento»), переніс термін у літературу. Він вважав, що мистецтво має поєднувати щоденну реальність з фантазією, щоб створювати «колективні міфи». Його ідеї сильно вплинули на поширення терміна в Європі та Латинській Америці.

Венесуельський письменник Артуро Услар-П'єтрі в своєму есе «Листи до Венесуели», опублікованому в 1948 році, першим застосував термін «магічний реалізм» саме до латиноамериканської літератури. Він стверджував, що для

Латинської Америки характерне «містичне сприйняття реальності», де межа між людиною та природою розмита.

Кубинський письменник і теоретик Алехо Карпентьер у передмові до роману «Царство земне» (1949 р.) наполягав, що магія в Латинській Америці – це не літературний прийом, а частина щоденного життя, зумовлена її історією, змішанням рас та вірувань.

У своїй праці «Магічний реалізм: теорія, історія, спільнота» В. Фарріс разом з Л.П. Заморою виділили «п'ять ознак магічного реалізму». Вони розглядають цей літературний стиль як такий, що «подає імпульс до відтворення зв'язків із тими традиціями, які деякий час перебували у тіні обмежувальних принципів міметичних кордонів реалізму XIX і XX століття» [1].

Таким чином, ми можемо підсумувати, що всі дослідники цього літературного напрямку, приходять до висновку, що попит на магічний реалізм та звертання до художніх засобів, властивих йому – це глобальне явище, що допомагає деколонізації літератури та водночас, сприяє створенню локального колективного міфу.

Одним із засобів створення колективного міфу є літературна антропоніміка.

Згідно з визначенням, яке пропонує А. Волков, антропоніміка – розділ літературної ономастики, а відтак поетики, який розглядає вживання назв людей (власних імен, антропонімів у худож. тв). Як поетика назагал, антропоніміка. може бути описовою, іст. функціональною та порівняльною. Описова антропоніміка не лише описує власні імена, що вживаються в літературній творчості, але й розглядає їхню структуру, визначає чи письменник бере їх з дійсності, з заг-мов. антропонімічного фонду, чи вони є авторськими неологізмами [2].

Класифікація антропонімів здійснюється за багатьма різними критеріями, враховуючи як інформаційне відношення антропонімічного наймення до особи, джерела появи власного імені, так і лексичне та фонетичне оформлення антропоніма. На відміну від реальних імен, у художньому тексті антропоніми завжди є результатом свідомого вибору автора, саме тому, такі науковці як В. Калінкін та О. Суперанська, виділяють кілька ключових класифікацій антропонімів, що використовуються у художніх творах, це типологізація антропонімів за їх походженням, способом утворення, структурою та функцією в сюжеті.

1) за культурним походженням: автохтонні – підкреслюють приналежність героя до певної культури; екзотизми – імена, нетипові для середовища автора, що використовуються для створення ефекту чужорідності або містики.

2) за способом утворення (семантикою): характеристичні (примовисті) імена – прямо вказують на рису характеру, зовнішність або соціальний статус; алюзивні імена (прецедентні) – відсилають до історичних постатей, міфів або інших літературних героїв; асоціативні імена – не мають прямого значення, але викликають певні емоції через звучання (фоносемантику).

3) за роллю в структурі твору: головні антропоніми – імена центральних персонажів, навколо яких будується сюжет; периферійні антропоніми – імена другорядних героїв, що створюють тло, підкреслюють епоху або локалізацію дії;

колективні антропоніми – найменування груп людей, родин або кланів, які сприймаються як єдиний організм.

В літературі магічного реалізму антропоніми виконують особливі функції, апелюючи до загальнолюдських та колективних архетипів, за цим принципом, за функцією, яку вони виконують в творі, можна розподілити на окремі категорії. Так, наприклад, колективний антропонім – циклічне ім'я (Ауреліано) та прізвище (Буендіа), що передається від батька до сина, стираючи межі між особистостями, заплутує читача та наводить «магічний морок», віднімаючи відчуття розгортання сюжету в часі, та символізуючи замкнене коло історії, спадковість рис персонажів і неминучість повторення помилок, що можна екстраполювати на усе людство в цілому.

Використання промовистих антропонімів зазвичай надає стислу характеристику героя, але в романах магічного реалізму такі антропоніми скоріше є «програмою життя» героя, таку функцію виконують здебільшого алюзивні імена. Так, Хосе – одне з найрозповсюдженіших чоловічих імен в іспаномовному світі, є алюзивним антропонімом, що сягає своїм корінням до Біблії – апелюючи до образу Йосипа – батька Ісуса Христа – Хосе Аркадіо Буендіа, також започаткував рід Буендіа. Друге ім'я початківця роду Буендіа – Аркадіо, так звали першого Візантійського імператора, та за різними даними його етимологія походить або від давньогрецького слова, що означає «пастух» або «ведмідь». Також «Аркадія» в Давній Греції асоціювалась з ідилічною країною, тож деякі дослідники вважають, що образ Хосе Аркадіо ближче до образу біблійного Адама, що був вигнаний з раю, та заснував «заселену землю», але так чи інакше, відсилки до біблійних мотивів та створення архетипу «Першопроходця», очевидні.

Другого сина Хосе Аркадіо, який все своє життя шукав «філософський камінь», що перетворює бідь-що на золото, звали Ауреліано, що є демінутивом від імені Ауреліо, яке в свою чергу походить від латинського «aureus» – «зроблений із золота», що виступає певним чином передбаченням життя героя, що вивчав ювелірну справу так само, як і його батько. Ауреліано є одним з двох синів Хосе Аркадіо та його дружини Урсули, втілюючи архетип «Каїна та Авеля».

Останньому представнику роду Буендіа чоловічої статі, який вижив, Г. Гарсія Маркес дає прізвище «Бабілонья», що не є реальним, чи характерним для іспаномовного світу, а засноване на асоціативній фоносемантиці, відсилаючи читача до історії біблійного міста Вавилон, де співіснували представники різних культур, і яке поринуло у гріхи та згідно тексту Книги Буття було знищене волею Господа, але водночас, розповідаючи про епідемію безсоння, загибель птахів, нашествя мурах та потоп, письменник апелює до Десяти кар єгипетських.

Цікавими також є дескриптивні прізвиська, що зустрічаються у романі «Сто років самотності», коли офіційне ім'я відсутнє, а персонажа називають за визначальною ознакою, наприклад етнонім «циган Мелькіадес», що водночас вказує на національну приналежність, як на основну ознаку персонажа, та водночас за своєю семантикою є алюзивним, відсилаючи читача до Нового Заповіту, де

Мельхіседек – це цар Саліма, який не мав ні матері, ні батька, ні початку, ні кінця, як і персонаж Мелькіадес, зарахунок чого утворюється архетип «Пророку».

Особливої уваги заслуговує також ім'я Пруденсіо Агілара, адже саме його вбивство патріархом роду Буендіа стало каталізатором того, що Хосе Аркадіо та Урсула, покинули поселення поблизу Ріоачі, з якого вони походили, та заснувати Макондо – що є певним чином алегорією покинутого Раю, оскільки «prudencia» в перекладі з іспанської означає «мудрість». Окрім того, привид Пруденсіо, що являється Хосе Аркадіо після смерті, та з яким він спілкується, демонструє читачеві відношення іспаномовних латиноамериканців до смерті, як до одного з етапів життя, про що нагадує щорічне святкування Дня мертвих – «El Día de los Muertos», в ході якого з померлими спілкуються, приносять їх улюблену їжу та напої, або залишають їм місце за загальним столом під час родинної вечері. Його образ – це образ первинного гріха, архетип «Тіні» – «темної сторони» людської психіки.

Що до жіночих імен жительок Макондо, варто відзначити дружину Хосе Аркадіо – Урсулу, ім'я якої може походити від імені католицької святої Урсули Кьольнської, що берегла свою цноту для чоловіка, як і героїня Г. Гарсія Маркеса, що носила пояс вірності. Також її ім'я може символізувати стійкість походзячи від латинського «ursula» – «ведмедиця». Урсула Ігуаран («Ігуаран» – прізвище бабусі письменника) є матріархом роду, найбільш приземленим та розсудливим персонажем, тож вибір цього імені підкреслює її роль як «захисниці» та «основи» родини Буендіа, що є досить характерним для Латинської Америки, де жінка виступає «берегинею» свого дому, і саме до такого архетипічного образу апелює Г. Гарсія Маркес. Ім'я «Амаранта», може походити від іспанського дієслова «amar» – «кохати», за іронією долі, яку підготував для героїні Г. Гарсія Маркес, донька Урсули та Хосе Аркадіо так і не зазнала щасливого кохання та померла цнотливою, тому можливі також відсилки до іспанського слова «amargura» (гіркота). В Латиноамериканській культурі амарант також є важливою рослиною, оскільки його зерна вживають в їжу та використовують для виготовлення амарантового масла, а також ця рослина є одним з символів безсмертя. Праонука Хосе Аркадіо та Урсули, ім'я якої іспанською пишеться як «Remedios la Bella», і може походити від іспанського іменника латинського походження «remedio», що означає «ліки», та може відсилати нас до популярної на батьківщині письменника, в Колумбії, постаті Діви Марії – La Virgen de los Remedios, тобто Діви Марії Цілительниці, та «la Bella» – «Красуня», що характеризує персонажа, яка вважалась найгарнішою дівчиною свого покоління в поселенні.

Варто звернути увагу також на жіночого персонажа роману – Pilar Ternera який не належить до родини Буендіа, але мала романтичний зв'язок одразу з декількома представниками роду. Її ім'я перекладається з іспанської як «колонна» або «стовп» – «pila», і справді, вона відігравала одну з провідних ролей в житті чоловіків роду Буендіа, поєднуючи їх та народивши дітей від них, також вона прожила найдовше серед жінок-персонажів роману – 145 років. Слід зазначити, що її прізвище «ternera» – перекладається з іспанської як «телячка», можливо, натякаючи на те, що саме вона продовжила рід Буендіа, народивши дітей від обох синів Хосе Аркадіо, а можливо це відсилка до того, як письменник

описував її, вказуючи що від неї відчутний «запах диму, кіптяви», що приваблював чоловіків, тому можна віднести її образ до архетипу «Жриці».

Таким чином, проаналізувавши імена центральних та окремих периферійних персонажів можна прийти до висновку, що основними видами антропонімів, які використовує Г. Гарсія Маркес в своєму романі «Сто років самотності» є аллюзивні та асоціативні антропоніми, за своєю семантикою. Також письменник використовує автохтонні антропоніми, що апелюють до загально людських культурних архетипів, але повноцінно «розкрити» їх сенс можна лише знаючи переклад імен з іспанської, та їх значущість для регіону проживання письменника, однак це створює додаткові складнощі при перекладі такого роду антропонімів. Тобто на прикладі аналізу антропонімів персонажів роману «Сто років самотності», що є яскравим зразком латиноамериканського магічного реалізму, ми дійшли висновку, що вони є більш об'ємними та наповненими контекстами, апелюють як до загальнозрозумілих архетипів, так і до локальних, тому функція антропонімів в таких тестах не просто сказати читачеві все про персонажа напрямку, а «загадати загадку», вказавши на очікувану модель поведінки персонажа, та апелюючи до дій його прототипів в різних культурах та епохах.

Список використаних джерел

1. L. P. Zamora, W. B. Faris. *Magical Realism: Theory, History, Community*. Durham : Duke University Press, 1995. 592 p.
2. А. Волков. Антропоніміка літературна. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. С. 36. 634 с.

DYSFUNCTIONAL FAMILY AS A FACTOR OF FORMATION MODELS OF DEVIANT BEHAVIOR IN ADOLESCENTS

Samedov Kamran

Doctor of Philosophy in Pedagogy, Associate Professor
Baku Slavic University
Republic of Azerbaijan

Annotation. The article discusses the formation of deviant behavior in adolescents. It is emphasized that one of the key reasons for the emergence of deviant behavior patterns in adolescents is the moral and psychological atmosphere of a dysfunctional family. The typology of dysfunctional families is also analyzed, as well as the inherent prerequisites and mechanisms of the phenomenon of deviant behavior of adolescents. The article highlights the most common causes that, to one degree or another, influence the formation of deviant behavior among young people. In addition, conditional methods and forms of work with dysfunctional families are presented,